

MOBILIKYSELY 2009

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen
Save the Children Finland

Raportti lasten matkapuhelimen käytöstä

Kännykuva kierroksella

Kyselyn toteutus

Pelastakaa Lapset on toteuttanut syksyisin vuodesta 2005 alkaen lasten matkapuhelinten käyttöä kartoittavan kyselyn. Vuonna 2009 kysely toteutettiin nettikyselynä syyskuussa Habbo-, IRC-Galleria ja Suomi24-palveluissa sekä Pelastakaa Lasten omilla internet-sivuilla. Kysely oli suunnattu 7-17 -vuotiaille lapsille.

Kyselyyn osallistui 11 889 lasta. Yli puolet vastaajista oli 13-15 -vuotiaita.

Kyselyssä haluttiin selvittää lasten matkapuhelimen käytön arkea ja esimerkiksi maksullisten palvelujen käyttöä, kuvaamiseen liittyviä asioita sekä kännykkäkiusaamista.

Keskeiset tulokset

Kyselyn mukaan lasten kännykän käyttö on aktiivista ja monipuolista. Lähes kaikilla kyselyyn vastanneista (yli 99 %) on käytössään matkapuhelin. Tiivistetyt tulokset ovat seuraavat:

- Kännykkää käytetään monipuolisesti: puhumiseen, tekstiviestien lähettämiseen, kuvaamiseen, pelaamiseen, musiikin kuunteluun ja ostoksien tekemiseen. Tyttöjen ja poikien käyttötavoissa ei ole eroa.
- Suurimmalla osalla on käytössään nettiselaimella varustettu puhelin (64 %).
- Maksullisten puhelinpalvelujen käyttö on yleistä. Yli puolet vastaajista on käyttänyt maksullisia puhelinpalveluja, vain kolmasosalla maksullisten puhelinpalvelujen käyttö on estetty.
- Kännykkäkiusaamisen kohteeksi on joutunut noin 17 % vastanneista. Määrä on hieman vähentynyt edellisvuosista.
- Kännykkäkiusaaja on useimmiten koulukaveri (67 %). Kiusaamisesta kerrotaan harvoin aikuisille.
- Kiusaamistilanteita kuvataan kännykällä esim. koulualueella ja materiaalia lähetetään kavereiden kännykkään ja nettiin. Opettajille tästä ei kerrota.
- Suurin osa on keskustellut kännykän käytöstään vanhempien kanssa, mutta kännykän käytön ongelmatilanteista ei vanhemmille kovin usein kerrota. Suurin osa mainitsee, että heidän koulussaan on säännöt kännykän käytöstä.

Kännykän käyttö on monipuolista

Kännykän käytön arki on moniulotteista: puhelimella soitellaan, tekstailaan, kuvataan, videoidaan, äänitetään, pelataan ja kuunnellaan musiikkia. Tyttöjen ja poikien kännykän käyttötavat eivät eroa toisistaan. Maksullisten puhelinpalvelujen käyttö on yleistä: maksullisia puhelinpalveluja oli käyttänyt 61 % vastaajista. Kännykällä maksaminen on yleistynyt merkittävästi edellisvuosista, jolloin vain noin viidesosa vastaajista oli käyttänyt maksullisia puhelinpalveluita. Kännykällä ostetaan yleisimmin soittoääniä, tehdään hankintoja peli- ja nettiyhteisöissä sekä ostetaan automaattista limua. Vain kolmasosalla lapsista maksullisten puhelinpalvelujen käyttö on estetty. Maksullisten palvelujen käytössä ei ole merkittävää eroa tyttöjen ja poikien välillä: pojat tilaavat hieman enemmän maksullisia pelejä kuin tytöt, jotka taas osallistuvat poikia enemmän maksullisiin kännykkäänestyksiin.

Kännykkäkamerat ja videot ovat aktiivisessa käytössä. Otettuja kuvia ja videoita lähetellään eteenpäin erityisesti ystäville. Kuvia ja videoita lähetetään myös tuntemattomille (16 %). Pojat lähettävät itsestään hieman tyttöjä useammin kuvia ja videokuvaa tuntemattomille. Kuvia otetaan myös luvatta ja lähetetään eteenpäin esim. internettiin. Vastaajista 16 % kertoi, että heistä on otettu kännykkäkuva luvatta ja lähetetty nettiin, luvatta otetuista videokuvista ja niiden levittämisestä kertoi 8 % vastaajista.

Kännykkäkiusaaminen ja koulumaailma yhdistyvät

Kyselyyn vastanneista 17 % on tullut kännykkäkiusatuksi, mikä on vähemmän kuin edellisvuosina. Eniten kiusaamista tapahtuu 7-10 –vuotiaiden keskuudessa (22%). Kännykkäkiusatuista suurin osa koki kiusaamisen harmillisena ja kiusaaminen oli useimmiten ollut toistuvaa. Kännykkäkiusaaja oli useimmiten koulukaveri (67 %) tai muutoin tuttu (23 %). Vain harvoin kiusaaja oli jäänyt tuntemattomaksi (11 %). Tytöt kokivat kiusaamisen harmillisemmaksi kuin pojat, joista suurin osa ei välittänyt kiusaamisesta. Kaksi kolmesta kiusaamisviesteistä saaneesta kertoo asiasta kavereille, vanhemmille kännykkäkiusaamisesta kerrotaan harvemmin (34 %). Vain 13 % vastanneista kertoi kertoneensa kännykkäkiusaamisesta opettajalle.

Kännykkäkameraa käytetään myös kiusaamistilanteiden kuvaamiseen ja videointiin (23 %). Yleisintä tämä oli 13-15 –vuotiaiden lasten keskuudessa. Pojat ovat nähneet tilanteita hieman tyttöjä enemmän (31 %). Kuvattu kiusaamistilanne on yleisimmin tapahtunut koulun pihalla (52 %), koulun sisällä (47 %) tai ulkona vapaa-ajalla (53 %). Vastajat pystyivät valitsemaan useita vaihtoehtoja.

Yli puolet kiusaamistilanteiden kuvaamiseen liittyvään kysymykseen vastanneista lapsista tiesi, että kuva on välitetty eteenpäin joko kavereiden kännyköihin tai nettiin tai molempiin. Suurin osa vastaajista (72 %) kuitenkin kertoi, että heidän koulussaan on säännöt kännykän käytöstä koulupäivän aikana.

Kotona puhutaan kännykän käytön arjesta, mutta kiusaamisesta tai muusta häirinnästä ei kerrota

Suurin osa lapsista (64 %) uskoo vanhempansa olevan tietoisia heidän matkapuhelimen käytöstään. Vaikuttaa siltä, että vanhemmat ovat varsin luottavaisia lastensa matkapuhelimen käytöstä, sillä suurimmalla osalla vastanneista lapsista ei ollut puhelimessaan saldorajaa tai estoa maksullisten puhelinpalvelujen käyttöön. Kyselyn perusteella esimerkiksi kiusaamisviesteistä tai muista ikävistä viesteistä kerrotaan vanhemmille melko harvoin. Esimerkiksi seksiin viittaavia viestejä oli saanut puhelimeensa 43 % 10 – 17 –vuotiaista vastaajista. Heistä 18 % oli saanut seksiin viittaavan viestin aikuiselta (7 %) tai itseään vähintään 5 –vuotta vanhemmalta (6 %) tai tuntemattomalta henkilöltä (5 %). Seksiin liittyvistä viesteistä lapset eivät olleet kertoneet juuri koskaan vanhemmilleen. Nuoremmilta, 7-9 vuotiailta vastaajilta, tätä kysyttiin hieman toisin. Heistä 30 % kertoi saaneensa ikäviä tai pelottavia viestejä, mutta jättivät useimmiten kertomatta tästä vanhemmilleen.

Pelastakaa Lasten suositukset kasvattajille

Lasten kännykän käyttö arjen viestinnässä on luovaa ja moniulotteista. Suurella osalla lapsista on käytössään puhelin, jolla on mahdollista kuvata, videoida, pelata, tehdä ostoksia ja liikkua netissä. Lapset hyödyntävät puhelimen ominaisuuksia arjen viestinnässään luovasti ja moniulotteisesti. Aikuisten on tärkeä olla tietoinen puhelimen käyttömuodoista ja –mahdollisuuksista, jotta voitaisiin välttää ongelma- ja riskitilanteilta.

Kännykällä voi tehdä ostoksia, joiden kustannukset näkyvät vasta viiveellä puhelinlaskussa. Yllätyslaskujen välttämiseksi on hyvä opastaa lasta tutustumaan maksullisten puhelinpalvelujen ehtoihin ja kustannuksiin ja ymmärtämään mikä palvelussa maksaa.

Kännykkäkameran käytöstä on tärkeä keskustella ja ohjeistaa lasta kuvaamiseen liittyvistä kysymyksistä: milloin ja missä on sopivaa kuvata, milloin ei. Kuvien käytön eettisyydestä on myös paikallaan keskustella.

Lapsilta on hyvä kysyä myös kiusaamisesta sekä mahdollisista muista epäasiallisista viesteistä.

Pelastakaa Lapset suosittelee, että erityisesti kouluissa keskusteltaisiin kännykän käyttöön liittyvistä asioista ja huomioitaisiin kiusaamistilanteisiin liittyvät kännykkäkysymykset.